

Strategiska FoU-program 2009

Industrin viktig för strategiska
forskningssatsningar

INDUSTRIN VIKTIG FÖR STRATEGISKA FORSKNINGSSATSNINGAR

Industrin har under lång tid samarbetat inom strategiskt viktiga branscher med olika forskningsfinansiärer och forskningsansvariga myndigheter. Samarbetet har innefattat medfinansiering och ett inflytande över forskningsinriktningen i första hand på programnivå. Inom vissa områden finns idag etablerade program som är mycket framgångsrika och som vi anser angelägna att ge en fortsättning och en långsiktig finansiering.

I denna promemoria beskrivs de former för industrinära strategisk forskning som nu finns i det svenska FoU-systemet efter riksdagens beslut i januari 2009 om forskningspolitiken och Industrikommitténs förslag om hur sådan forskning kan stärkas ytterligare.

Industrikommittén föreslår att:

- de forskningsfinansierande myndigheterna – i första hand VINNOVA och Energimyndigheten – i samråd med industrin tar fram förslag till samfinansierade *industristrategiska FoU-program*. Industrikommittén har för avsikt att initiera en sådan process.
- att en samverkan utvecklas mellan industrin och forskningsfinansiärer, högskolan och forskningsinstitut kring de av regeringen i forskningspropositionen initierade strategiska forskningsprogrammen/projekten. Industrikommittén avser även att etablera en dialog med forskningsfinansiärerna kring uppföljning och utvärdering av de strategiska forskningsprogrammen. Detta bör ske genom direkta företagskontakter och företagsnätverk.
- gemensamma resurser riktas mot förstärkt samarbete med EU:s ramprogram för forskning, bl.a. genom att bidra till att svenska motsvarigheter till de EU-anknutna Europeiska Tekniska Plattformarna utvecklas och stärks.

1. SAMFINANSIERAD INDUSTRISTRATEGISK FORSKNING

Den samfinansierade industristrategiska forskningen som finns idag inom områdena stål och gruvor, skog och trä, fordon, flyg, rymd, IT och telekom, har spelat stor roll för var globalt aktiva företag har lagt sina FoU-investeringar. Programmen kännetecknas av generell problemlösning, där tillämpningarna tar sin utgångspunkt i det specifika. Betydande möjligheter till kunskapsöverföring finns genom denna typ av forskning.

De rörliga resurser som forskningsfinansiärerna, t.ex. VINNOVA och Energimyndigheten, själva förfogar över för strategiska FoU-program är viktiga för att möta industrin behov av FoU-samarbete. De är idag till stora delar upplåsta i pågående program och kommer successivt att vara föremål för omförhandlingar och prioriteringar. Det går i dagsläget inte att avgöra om samarbetet i forskningsfrågor inom vissa av dessa program kommer att fortsätta sedan nuvarande program löpt ut, mycket beroende på hur statsmakterna ser på forskningsbehovet i framtiden. Vi utgår dock från att dessa satsningar får en fortsättning. Behovet av ökade resurser för sådana satsningar är enligt vår mening mycket stort, men de skapar i gengäld betydande samhällsnytta.

Från och med år 2009 anslås från statens sida 450 miljoner kronor årligen till fordonsforskning, med motsvarande finansiering från näringslivet. Formerna för samverkan mellan den berörda industrin och staten handlar om gemensam FFI (Fordonsstrategisk forskning & innovation)-styrelse, programråd och programgemensamt kansli.

Vidare avsätts i forskningspropositionen medel för till exempel rymdforskning (Rymdstyrelsen), energiforskning (Statens energimyndighet), och annan teknisk FoU (VINNOVA). Formerna för industrins delaktighet på dessa områden av industrin är inte tydliga idag. VINNOVA är viktig som samarbetspartner med industrin i dessa frågor.

Förslag kring inriktning och finansiering av den kliniska forskningen har lämnats av utredaren Olle Stendahl med bland annat förslag om hur den kliniska forskningen ska finansieras. Det bör kunna finnas förutsättningar för ett mera formaliserat samarbete mellan parterna av det slag som FFI representerar på detta område, det vill säga på programnivå inom det kliniska området.

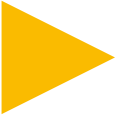
Livsmedelsindustrin kan komma att beröras av ett industristrategiskt forskningsprogram. VINNOVA har i sitt regleringsbrev för år 2009 fått i uppdrag av regeringen att i samverkan med Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande och näringslivet, efter samråd med övriga berörda forskningsfinansiärer, utforma och genomföra ett tvärvetenskapligt forskningsprogram inom livsmedelsområdet. Utgångspunkten för finansieringen bör enligt regleringsbrevet vara att näringslivet svarar för minst hälften av totalkostnaden. Vi förutsätter att ett sådant forskningssamarbete kommer till stånd.

Industrikommittén rekommenderar att stat och industri gemensamt fortsätter att ta initiativ till olika former av samfinansierade strategiska FoU-program, anpassade efter olika områdets företagsstruktur, karaktär och inriktning vare sig det gäller till exempel klimat, energi eller produktionsteknik eller mer branschriktade områden såsom stål och skog.

Dessa forskningsprogram karaktäriseras av att de:

- stimulerar samarbete mellan företag, institut och akademi
- motiveras utifrån ett industriellt behov
- formuleras av företagen och som också deltar i finansieringen av programmen
- har ett tydligt resultatfokus

Industrikommittén föreslår att de forskningsfinansierande myndigheterna – i första hand VINNOVA och Energimyndigheten – i samråd med industrin tar fram förslag till samfinansierade *industristrategiska FoU-program*. Industrikommittén har för avsikt att initiera en sådan process.

2. STRATEGISKA FORSKNINGSPROGRAM

Forskningspropositionen innebär att ett nytt forskningspolitiskt instrument införts, där universitet och högskolor tilldelas medel för projekt inom strategiska forskningsområden efter utlysning från forskningsfinansiärerna. Detta innebär att ett nytt potentiellt samarbetsområde har uppstått mellan industrin, universitet och högskolor genom den strategiska forskning som lärosätena enligt forskningspropositionen ska svara för inom områdena medicin och livsvetenskaper, teknik samt klimat. Dessa satsningar tillför FoU-systemet nya viktiga resurser, men ersätter inte de framgångsrika, mellan stat och industri samfinansierade forskningsprogram som beskrivits tidigare.

Staten vill avsätta totalt drygt 2,6 miljarder kronor under perioden 2009-2012 för denna forskning. Forskningsfinansiärerna kompletterar i sina förslag till regeringen detta belopp med årliga utgifter på cirka 1,3 miljarder fram till år 2014, då en större utvärdering enligt regeringen ska göras. Totalt handlar det i så fall under en femårsperiod om drygt 5 miljarder kronor, inklusive infrastrukturåtgärder inom den berörda forskningen.

Anslag till de nya strategiska forskningsprogrammen beslutas av regeringen efter förslag främst från de forskningsfinansierande myndigheterna Vinnova och Vetenskapsrådet.¹ Kriterierna som ska ha varit vägledande för forskningsfinansiärernas bedömningar är att de ska avse forskning inom områden som har eller kan uppnå högsta kvalitet vid en internationell jämförelse och som samtidigt är av strategisk betydelse för samhället och näringslivet. Det framgår vidare att vid utvärdering av ansökningar inom sådana områden bör bland annat näringslivets engagemang och delaktighet i problemformulering och genomförande vägas in i bedömningen.²

Argumenten för industrins delaktighet i den statliga forskning som nära berör industrins förhållanden kan sammanfattas på följande sätt:

- Industrins kunnande bör utnyttjas när de strategiska forskningsinsatserna utformas. På det sättet stärks resultaten och forskningen ges ökad relevans och kvalitet.
- Attraktiva FoU-miljöer i Sverige bör utvecklas som attraherar stora multinationella koncerner att lägga sina investeringar i landet.
- De strategiska forskningsinsatserna bör utformas så att de kan utgöra en hävstång för industrins egna FoU-investeringar i Sverige.
- Den nationella strategiska forskningen får en probleminriktning som pekar fram mot möjliga tillämpningar, och inte stannar på grundforskningsnivån.

Med hänsyn till de centrala forskningsfinansiärernas viktiga roll i den långsiktigt präglade strategiska forskningen kommer Industrikommittén att ta initiativ till samverkan med forskningsfinansiärerna kring detta nya instrument i forskningspolitiken.

Universitet och högskolor tilldelas de nya resurserna för de utvalda projekten inom de strategiska forskningsområdena. Det är väsentligt att industrin är delaktig i dessa projekt. Industrin kan här bidra med sitt kunnande och därmed stärka resultaten och ge forskningen ökad tillämpbarhet och kvalitet. Industrikommittén föreslår därför att en samverkan utvecklas mellan industrin och forskningsfinansiärer, högskolan och forskningsinstitut. Detta bör ske genom direkta företagskontakter och företagsnätverk.

1 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande (Formas) samt Statens energimyndighet har också fått sådana uppdrag.

2 Även resurstilldelningen till högskolornas och universitetens egen forskning berörs av kvalitetskriterier som t.ex. innefattar omfattningen av externa medel, och tangerar därmed industrins intressen. Detta område tas dock inte upp i denna PM.

3. EU:S OLIKA FORSKNINGSPROGRAM

Inom det forskningssamarbete som bedrivs inom EU:s ramprogram för forskning finns en lång tradition av industrinära projekt inom strategiskt viktiga områden som energi, ITK, miljö etc. Projekten bygger på en stark medverkan från såväl industri, akademi och institut. Det har även etablerats industridriva *Europeiska Teknologiska Plattformar* för att samla intressenter och identifiera strategiska områden. De teknologiska plattformarna får en allt större betydelse både för utformningen av EU-forskningen och för de långsiktiga strategier som läggs upp inom olika branscher. Några av dessa plattformars strategiska forskningsprioriteringar har nu även utvecklats till *Joint Technology Initiatives*, JTI, med stark styrning och delfinansiering från industrin.³

I Kommissionens återhämtningsplan för tillväxt och sysselsättning i Europa finns även förslag om satsningar av en "Public-Private Partnership" – modell inom områdena "Factories of the future", "Energy-efficient buildings" och "Green cars", det vill säga samarbetsprojekt mellan det offentliga och industrin. Även de satsningarna har till stora delar sitt ursprung i europeiska teknikplattformar.

Ur ett industriellt perspektiv har de europeiska teknikplattformarna varit mycket lyckade i att stimulera företagets involvering i utformningen av strategiska forskningsprioriteringar inom olika områden. ETP-konceptet erbjuder en bra "bottom-up-process" där industrin, offentliga myndigheter och akademien gemensamt kan satsa på områden som är viktiga för Europas konkurrenskraft.

Det finns stora fördelar med att utforma det svenska FoU-systemet ett på motsvarande sätt, det vill säga med en stark roll för industrin att leda FoU-program där resurser från industri, akademi och institut samlas till en kritisk och konkurrenskraftig nivå. Det förbättrar förutsättningarna för svensk medverkan i EU:s ramprogram för FoU och är också viktigt för att bevara Sveriges attraktionskraft för företagets FoU-investeringar.

Vi vill i det här sammanhanget även lyfta fram det *Europeiska institutet för Innovation och Teknologi*, EIT, som är på väg att byggas upp. EIT syftar till att koppla ihop de olika delarna av kunskapstriangeln, det vill säga innovation, forskning och högre utbildning.⁴

Vår bedömning är att detta kommer att bli ett viktigt instrument för att koppla ihop företag, akademi och institut inom strategiskt viktiga områden i Europa. Det kommer att ha stor betydelse för de europeiska högskolornas förmåga att prioritera och fokusera de utbildningar som kommer att kunna stå sig i den internationella konkurrensen. Det kommer även att utgöra en möjlighet att fördjupa samverkan med industrin, vilket kommer att ha en avgörande betydelse för framgång.

För att svenska aktörer ska kunna delta i detta fokuserade samarbete är det avgörande att vi har konkreta satsningar inom samtliga delar av kunskapstriangeln. För att forskningsdelen ska kunna hålla tillräcklig kvalitet och relevans krävs ett nära samarbete mellan industri, akademi och forskningsinstitut. En samlad satsning på strategiska industriforskningsprogram skulle ge den nödvändiga basen för att också kunna bli framgångsrik i övriga delar av kunskapstriangeln, innovation och högre utbildning.

Industrikommittén ser ur ett europeiskt perspektiv stora fördelar med ett tydligt inflytande för industrin i forskningsprogram där resurser från industrin, akademi och institut samlas till en kritisk och konkurrenskraftig nivå. En sådan modell förbättrar förutsättningarna för svensk medverkan i EU:s ramprogram för FoU och är en viktig del i att stärka Sveriges attraktionskraft för företagets FoU-investeringar.

Industrikommittén föreslår därför att gemensamma resurser riktas mot förstärkt samarbete med EU:s ramprogram för forskning, bl.a. genom att bidra till att svenska motsvarigheter till de EU-anknutna Europeiska Tekniska Plattformarna utvecklas och stärks. Detta är viktigt för svenska aktörers medverkan i utvecklingen av Joint Technology Initiatives, JTI och Private-Public Partnerships, PPP-lösningar samt European Institute of Innovation and Technology, EIT:s verksamhet.

3 För mer information om Joint Technology Initiatives, se faktaruta i appendix

4 För mer information om European Institute of Innovation and Technology, se faktaruta i appendix

APPENDIX

FAKTA: JOINT TECHNOLOGY INITIATIVES ⁵

De fem hittills beslutade JTI har sitt ursprung i motsvarande s.k. europeiska teknikplattformar. För varje JTI inrättas en separat organisation, en Joint Undertaking (JU), med egen VD och personal som sköter administrationen av ansökningsomgångar, ansökningar och projektutvärderingar. Kommissionen lägger ut administrationen av en del av ramprogrammet på JU. Varje JTI har en styrelse där finansörerna, dvs. näringslivet och kommissionen (och i fallen Eniac och Artemis även de medlemsländer som är med och delfinansierar) är representerade. Styrelsen beslutar om de årliga arbetsprogrammen och utlysningar samt fattar beslut om vilka projekt som ska finansieras. Antalet utlysningar per år varierar från JTI till JTI. JTI-projekt kommer att skilja sig från övriga ramprogramprojekt i så motto att de mer direkt svarar mot industrins uttryckliga behov och oftast är mer marknadsnära, dvs. mer inriktade på utveckling och demonstration.

Kopplingen till nationella Strategiska FoU-program, eller motsvarande nationella Joint Technology Initiatives och teknikplattformar, är stark då det handlar om att fokusera FoU-insatser inom ett område, vilket kräver att nationella satsningar ger de rätta förutsättningarna.

FAKTA: EUROPEAN INSTITUTE OF INNOVATION AND TECHNOLOGY ⁶

EIT består så här långt av en styrelse som kommer att välja ut olika akademiska institutioner, forskningsinstitut och privata företag för att tillsammans ingå i självständiga sammanslutningar som kommer att gå under namnet "Knowledge and Innovation Communities", KIC:s. Varje enskild KIC ska bestå av minst tre olika partnerorganisationer, belägna i minst två olika medlemsstater och ska innehålla minst en universitetsbunden institution samt ett privat företag.

I slutet av 2009 kommer två eller tre KIC:s att startas inom områden som underlättar för EU att möta dagens och framtidens utmaningar. De tre områdena som är aktuella i uppstartsskedet av EIT är inom klimatförändring, förnyelsebar energi och nästa generations informations- och kommunikationsteknologier. Detta är områden där Sverige har goda förutsättningar att vara konkurrenskraftigt.

Dessutom kommer beslut om ytterligare utvidgning av antalet KIC:s inom ramen för EIT att beslutas under 2011 av Europaparlamentet och rådet. Men det krävs en medveten och samlad strategi där såväl akademi, industri som institut är med.

⁵ För mer information se t.ex. IVA:s rapport *EUs Joint Technology Initiatives – vad är det och hur kan svenska aktörer dra nytta av dem?* och http://cordis.europa.eu/fp7/jtis/about-jti_en.html

⁶ Se <http://eit.europa.eu/>

INDUSTRIKOMMITTÉNS ARBETSGRUPP FÖR STRATEGISK FoU

Erik Adolfsson, IF Metall
Lars Hansson, Jernkontoret
Peter Johansson, Teknikföretagen
Jan Lagerström, Skogsindustrierna
Gun-Britt Morhed, Teknikföretagen
Kjell Sehlstedt, Sveriges Ingenjörer
Emma Tjärnback, Unionen

INDUSTRIKOMMITTÉN

Parterna inom industrin har inrättat Industrikommittén för att följa och främja tillämpningen av det så kallade industriavtalet. Industrikommittén består av ledande företrädare för fackliga och arbetsgivarorganisationer enligt nedan.

Byggnadsämnesförbundet
Gruvornas Arbetsgivareförbund
GS Facket för skogs-, trä- och grafisk bransch
IF Metall
Industri- och KemiGruppen
Livsmedelsföretagen
Skogs- och Lantarbetsgivareförbundet
Skogsindustrierna
Stål och Metall Arbetsgivareförbundet
SVEMEK
Svenska Livsmedelsarbetareförbundet
Svenska Pappersindustriarbetareförbundet
Sveriges Ingenjörer
Teknikföretagen
TEKO, Sveriges Textil- och Modeföretag
Trä- och Möbelindustriförbundet
Unionen

Industrikommittén

Industrins parter i samverkan

Industrikommittén
c/o Teknikföretagen
Box 5510
114 85 Stockholm
www.industriavtalet.com